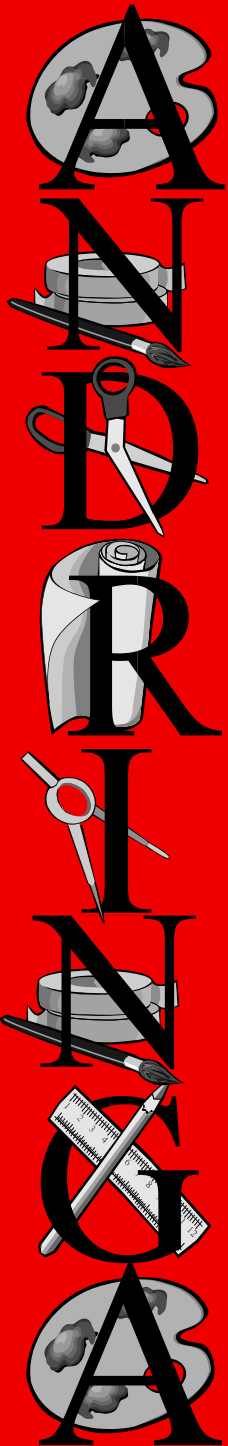

April 2012

Andringa Staach Nijs

55

Familiekrantje van de
Andringa Stichting

ANDRINGA STICHTING ADRESSEN

Correspondentieadres (en tijdelijk secretariaat)

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWouden
Tel. 0511 – 472207 **E-mail adres: andringastichting@hetnet.nl**

Voorzitter (ad-interim)

Dhr. Herman Andringa
Hoofdweg 205
8474 CG OLDEHOLTPADE
E-mail: herman.andringa@home.nl

Penningmeester

Mw. Eppy Andringa - Bijma
Waterlelie 5
9291 JP KOLLUM

Alle geldhandelingen voortaan alleen via onze ING Zakelijke Rekening:

Girorekening 99008 – t.n.v. Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum

Beheer Andringa Boeken en Kalenders m.i.v. 1 maart 2008:

Mw. Ida Okx – Andringa
Soolstede 3 (vanaf nov. 2011 niet meer op huisnr. 2 maar op nr. 3)
8426 AV APPELSCHA Tel. 0516 – 431453 (of 06 – 10 33 52 87)
Na ontvangst van het bedrag op gironummer van de Andringa Stichting krijgt u het bestelde thuisgestuurd. Persoonlijk afhalen en betalen kan ook, maar wel na afspraak. Meer informatie, zie omslag.

Eindredacteur ASN – Andringa Staach Nijs

Dhr. Piet Andringa
Bouwmeestershoeve 208
7326 RP APELDOORN

Beheer Andringa familie archief – ook voor al uw familieberichten !!!

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWouden
Tel. 0511 - 472207
E-mail: tsjikkeandringa@hetnet.nl of andringastichting@hetnet.nl

© Andringa Stichting

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Andringa Stichting.

Lees eerst deze pagina van Andringa Staach Nijs nummer 55
(ASN 55) met vragen, opmerkingen en mededelingen!

HEEFT U ZICH AL
OPGEGEVEN VOOR DE

**TIENDE ANDRINGA FAMILIEDAG
OP 23 JUNI 2012
IN LEEUWARDEN ?**

HET KAN NOG WEL,
WIJ HEBBEN DE INSCHRIJFDATUM
VERLENGD TOT BEGIN JUNI

HERHAALDE OPROEP

VRAAG OOK EVEN BIJ UW / JE NAASTE FAMILIE
OF ZIJ ZICH AL HEBBEN AANGEMELD
VOOR DEZE FAMILIEDAG

KOMT ALLEN
ZIE VOOR MEER INFORMATIE ELDERS IN DIT BLAD

Een **abbonement** op ASN kost jaarlijks **vanaf 2010 € 10,-**
Een **extra gift** is altijd **van harte welkom**, hartelijk dank alvast.

Meer informatie over de financiën vindt u op pag. 6.
Alle betalingen voortaan graag **inclusief vermelding van familiecode**,
naam en adres per acceptgirostrook, overschrijvingskaart, tebankieren,
periodieke overschrijving en/of **automatische incasso**.

Girorekening 99008 – t.n.v. Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum

**OP ZOEK NAAR ORIGINELE CADEAUTJES ?
KIJK EVEN OP DE ACHTERFLAP VAN DIT KRANTJE !!!**

Dag Andringa
Andringa ?
Ja, Andringa
Zo ...
Ja, zo ...
Hoezo Andringa ?
Nou, je heet
toch Andringa ?
Andringa, zo heet ik,
Andringa
Andringa ... dag
Ja, dág
Andringa,
dat zei ik toch...

andringa,
andringa's
praten lieve lust
vergaderen wartaal
staan genummerd
op een lijst
vol zonen, dochters,
moeders, oma's,
neven, nichten
besturen
beslissen, besluiten
de kansen
de banden
verbanden, verbinden
de andringa's

nou ja ...

VAN DE BESTUURSTAFEL

Deze keer geen column van en door onze ad-interim voorzitter **Herman Andringa (NB22114)**, omdat hij al een tijdje ziek is en nu even geniet van een vakantie op Cyprus. Hij was zo van plan om bij onze laatste ASB vergadering begin april aanwezig te zijn, maar ook daar moest Herman verstek laten gaan. Hij wenste ons toen vanaf zijn Ipad: "Veel succes morgen, een goede vergadering en de hele hartelijke groeten, Herman."

Daarom een inleiding door **Tsjikke Andringa** voor dit Andringa Staach Nijs 55 aangaande enkele bestuurszaken. De afgelopen jaren hebben wij heel vaak een verzoek gedaan tot bestuursuitbreiding, helaas nauwelijks een positieve reactie. Er zijn zo veel actieve, ambitieuze, energieke, talentvolle Andringa's in heel Nederland, is er dan niemand die met ons mee wil denken, beslissen, besturen? Ik sluit daarbij aan op het tweede gedichtje van Herman (uit ASN 15) en tevens op een stukje uit de vorige column in ASN 54 van zijn hand: << **Het zou goed zijn als er jonge enthousiaste Andringa's naar voren komen die het vaandel over willen nemen. Een mix van bestuursleden met verschillende leeftijden en verschillende achtergronden lijkt mij het beste voor een stichting als de onze. Herman** >>.

Bestuurslid **Piet Andringa (NC2113)** uit Apeldoorn wordt in september 70 jaar. Hij heeft enkele weken geleden aangegeven dat, vooral gezien zijn leeftijd en gezondheid, hij met al zijn bestuursfuncties wil stoppen. Jammer, heel jammer, maar ook wel weer begrijpelijk. Piet heeft wel aangegeven dat hij betrokken wil blijven met het reilen en zeilen van ons Stichtingsbestuur, maar dan op afstand. Ook blijft hij beschikbaar als mederedacteur van ons familieblad. Op de familiedag zullen we waarschijnlijk formeel afscheid nemen van Piet, maar hier wil ik hem, geruggensteund door zijn vrouw Els, alvast ontzettend bedanken voor zijn enorme inzet en betrokkenheid voor de Andringa Stichting. **Een extra pluim** verdient Piet voor de vele zeer lezenswaardige en informatieve bijdragen van zijn hand in ASN. Vaak werden zijn artikelen over geschiedenisonderwerpen vergeleken met in die tijd levende Andringa's. Zoiets geeft nog meer dimensie aan het leven van onze voorouders, je kunt je dan veel beter verdiepen in hun levensomstandigheden. Piet, nogmaals reuze dank!

Bestuursleden **Eppie Andringa (SA1212)** uit Kollum, tevens penningmeester, **Ida Okx – Andringa (LE213)** uit Appelscha, PR en beheerder Andringa boeken & kalenders en **Tsjikke Andringa (YB12214)** uit Veenwouden, secretariaat, beheerder familiearchief, redacteur Andringa Staach Nijs, blijven wel doorgaan. Gelukkig krijgen we er iemand bij. **Elske Hoep – Andringa (ZG 2114)** uit Molenhoek (Noord Limburg). Elske heeft zich in ASN 54 op pag. 10 al voorgesteld, omdat zij toen wel wilde helpen met de organisatie van de familiedag. Op de ASB vergadering in januari heeft Elske aangegeven dat zij ook wel wil meedraaien in een Website werkgroepje en op het laatste ASB overleg in april kregen we tot onze grote verrassing te horen dat Elske zich beschikbaar stelt als bestuurslid. Op de familiedag zullen we hier zeker formeel aandacht aan schenken. Mochten jullie, lieve lezers van dit ASN 55 nog twifelen over een functie binnen ons bestuur, dan geeft Elske het goede voorbeeld dat afstand tegenwoordig geen bezwaar hoeft te zijn! Gemiddeld vergaderen we 3 à 4 keer per jaar, verder gaat communicatie per e-mail of telefoon. **Welkom in ons ASB!**

Op onze laatste Andringa Stichting Bestuursvergadering op 4 april jl. is het financiële jaarverslag over 2011 besproken en goedgekeurd. Net zoals 2010 hebben we 2011 ook kunnen afsluiten met een positief saldo. Alle gulle gevers natuurlijk opnieuw heel hartelijk dank, vooral voor de vele extra giften! Het spaartegoed hebben we weer kunnen aanvullen; dit bedrag reserveren wij vooral voor de realisatie, aanloopkosten en uitgave van een eventueel derde Andringa familieboek. De financiële jaarverslagen over de afgelopen jaren liggen bij elk bestuurslid ter inzage. Onlangs is besloten om niet meer jaarlijks, maar elk schrikkeljaar, voorafgaande aan een familiedag, een uitgebreidere **kascontrole** te laten plaatsvinden. **Wie wil in mei 2012 te Veenwouden hierbij assisteren?** Graag zo spoedig mogelijk een reactie!

OPSPORING VERZOCHT: Ook de afgelopen jaren hebben we enkele betalingen niet kunnen achterhalen. **Van wie zijn onderstaande bank/gironummers ?**

vòòr 2011:	1036250	2979185	307136	3319880
	396991	4487673	5035572	7438577
	7794305	293312613	547564740	661707431
in 2011:	2979185	3319880	6194306	
	349805520	661707431		
in 2012:	35610042	661707431	841008930	

In ASN 51 is uitgebreid uitgelegd dat betalingen soms erg moeilijk te achterhalen zijn, omdat op de papieren afschriften die wij via de ING ontvangen, meestal alleen maar rekeningsnummers, data en het bedrag worden vermeld, vooral bij gebruikmaking van acceptgiro's. Voor uw betalingen kunt u gebruik blijven maken van de acceptgirostrook, maar **betalingen via automatische incasso, periodieke overschrijvingen, overschrijfkaarten en/of telebankieren hebben onze voorkeur. Een abonnement op ASN kost sinds 2010 jaarlijks € 10,--**

GRAAG VOORTAAN BIJ ELKE BESTELLING (na overmaking van het bedrag) ook even een briefje, email of telefoontje naar het secretariaat met mededelingen **wanneer en waarvoor u geld heeft overgemaakt, dus voor hoeveel en welke boeken en/of kalenders inclusief naam, familiecode, banknummer en adres.**

Girorekening 99008 – t.n.v. Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum

Met hartelijke dank en groet, ook namens het Andringa Stichting Bestuur en penningmeester Eppy Andringa – Bijma, Tsjikke Andringa

Verzet

Op een late namiddag in de zomer van 1944 gaat bij de familie Andringa in de Barestraat te Groningen de deurbel. Ik ben dan 8 jaar, de jongste van het gezin, en ga open doen. Voor de deur staat een man naast een fiets; een rieten koffer op de bagagedrager slordig vastgemaakt met een riem. Ik denk een ogenblik dat het mijn oudste broer is, die ergens buiten de stad zit ondergedoken. Dezelfde blonde kop en bekend aandoende gezichtstrekken. 'Mag ik binnenkomen? Ik kom uit Terborg. Ik ben een neef van je'. De neef zegt, dat 'ze' achter hem aanzitten, en hij heeft meer dan 200 kilometer gefietst. Ik roep mijn moeder. 'Gauw naar binnen, met het hele spul', zegt ze verschrikt, 'voordat het in de gaten loopt'.

De praktijk van 'in het verzet gaan' begon vaak in het klein, spontaan. Deed moeder Andringa een welbewuste keuze? Had zij wel een keuze? En trouwens liep zij daar in de Barestraat eigenlijk wel risico's? Nou en of. De overbuurman was NSB'er en lid van de hulppolitie, twee deuren verder kwamen Duitse militairen over de vloer die 'iets' hadden met de dochter des huizes, vlak om de hoek woonde een gezin met een zoon die lid was van de Germaanse SS. Bij de andere hoek, dichtbij aan de Hereweg, wapperde de vlag met hakenkruis van het Hauptkwartier der Polizei. Verderop in de straat zaten andere 'sympathisanten' van de bezetter, profiteurs en verklidders die wat wilden bijverdienen.

Was haar actie een verzetsdaad? Het begrip verzet houdt gewoonlijk in: geheime organisaties met veel overleg, beraad en planning. Tallozen evenwel reageerden intuïtief op een niet zelf gekozen situatie, ondanks dreiging, die er altijd en overal was. Ze zouden zichzelf geen verzetsstrijder noemen, maar handelden wel degelijk illegaal en ze wisten dat. Complicaties bleven gewoonlijk niet uit en voor ze het in de gaten hadden, waren ze in het verzet verzeild geraakt. Immers de overgang van onderduik verschaffen naar verzetswerk gaat haast ongemerkt. Via via is bijvoorbeeld te achterhalen hoe aan extra bonkaarten te komen. Die zijn nodig voor voedsel en kleding. Ondergrondse organisaties kunnen die leveren. Ga je daarmee in zee, dan doe je er aan mee.

Onderduiken

Onderduiken betekende een schuilplaats organiseren, maar ook zorgen voor voeding, kleding, bewassing. Alles was schaars in de oorlog. Meer dan om geld, draaide het dus om bonkaarten. Brood, schoeisel, zeep, stoffen, garens: alle levensbehoeften vielen onder strikte distributie. Dat wil zeggen: voor elk gezinslid ging men in Groningen elke maand naar een schoolgebouw in de Agricolastraat. Daar moest moeder de vrouw uren in de rij staan, om op vertoon van een persoonsbewijs en distributiestamkaart, bonkaarten te halen. De bonnen vermeldden bijv. hoeveel gram brood of vlees en dergelijke men voor de komende weken kon krijgen. Je rekende dus bij een winkelier af met geld en met een of meer bonnen.

Hoe kon je onderduikadressen vinden, geld en vooral bonkaarten vergaren? Er waren mensen die onderduikers in huis opnamen en hen van eigen gezinsinkomen en gezinsbonkaarten onderhielden. Anderen gingen voor hulp naar hun pastoor, de dominee, of naar een socialistische dan wel een communistische partijgenoot. Sommigen onder hen hadden al vóór de oorlog uitspraken gedaan tegen het fascisme. Dat bood garantie voor betrouwbaarheid. Die eigenschap was van vitaal belang, want je kon toen niet zomaar weten wie pro of anti was. Er vormden zich overal in Nederland groepjes om hulp te verlenen aan onderduikers. De meerderheid van de bevolking negeerde het optreden van de bezetter: keek toe, of keek weg zonder er tegen op te komen. Onderduikers onderbrengen deed 2 á 3 % van de Groninger stadsbevolking. In totaal telde de stad plus Haren ruim 1.400 mannen en vrouwen, die illegaal werk deden. (Het totaal in Nederland was 45.000.) Het aantal van te verzorgen onderduikers beliep in de stad plus Haren ongeveer 4.200. Een klein deel van de bevolking, iets meer dan 1%, pleegde actief verzet.

Dat zijn de statistische cijfers. Het kleinschalige verzet zoals dat van de Andringa's in de Barestraat te Groningen is nooit gemeten. Zoals zij waren er zoveel die spontaan reageerden als aan de deur geklopt werd. Ze kregen uiteraard geen heldenstatus, maar hebben evengoed enorm in de rats gezeten.

Uit: Stille getuigen van vervolging, verzet en verraad / Assen / 2010

Een enigszins bewerkt stukje uit zijn boek door auteur Ton Andringa (LE 223)

Toen de Tweede Wereldoorlog begon, woonde het jonge gezin van Rinze & Johanna Andringa – Kuitert (SA 121) met hun vier kinderen in de boerderij die nu nog wordt bewoond door hun oudste zoon Wopke (met z'n vrouw Martje) aan de Rijksstraatweg 4 te Eestrum (Jistrum). Bij het aanbreken van de oorlog was Wopke 7 jaar oud, zijn zus Aaltje 4 jaar, hun broer Jaap 2 jaar en de jongste broer Sietse was een baby van bijna 1 jaar oud. Wopke kreeg meteen de eerste week toen WOII begon, al vrij van school; later ging de school weer open. Er gebeurde van alles om hem heen, best wel spannend! Bij hen thuis te Eestrum werden echter geen onderduikers ondergebracht, de boerderij lag te centraal aan de hoofdweg van Leeuwarden naar Groningen en er kwamen te vaak Duitsers langs. Wopke heeft de afgelopen jaren over de oorlog verschillende verhalen geschreven, sommige zijn gepubliceerd in het Jistrumer dorpsblad 't Oksenijs. Ik kreeg vorige week bij mijn eerste bezoek aan Wopke en Martje Andringa – Adema zijn schrijfblok met verhalen even mee naar huis, hier volgen vertalingen van enkele door hem in het Fries geschreven herinneringen. (ta)

1940 – 1945

Tijdens de eerste oorlogsjaren waren de Duitsers de baas over het luchtruim. De Junckers en de Messerschmidts waren oppermachtig. Maar na verloop van tijd veranderde dat en kregen de Engelse jagers steeds meer de overhand. Er werd met deze oorlogsvliegtuigen op van alles geschoten: schepen, auto's en treinen. Regelmatig zag je op het spatbord van een rondrijdende Duitse legerauto een soldaat zitten, omhoog turend naar Engelse vliegtuigen. Zij wilden natuurlijk ook graag "zu Hause führen...".

Aan de andere kant van de Zwartkruisbrug, tegenover het bos van Toutenburg, staat een kleine boerenhoeve. Tijdens de oorlogsjaren woonden daar Jan en Baukje Andringa (SA 112) met hun jongste kinderen Berend (24) en Jisseltje (17) en hun oudste dochter Janke (27) met haar man Lolke Tangerman die sinds hun huwelijk in 1943 inwonend waren op deze boerderij. Jan had naast zijn eigen boerenbedrijf ook nog een klein loonbedrijf. Jan was niet alleen altijd heel haastig, maar ook zeer actief. Zij hadden het goed daar, zo met elkaar.

Het was in de nacht van 20 september 1944, 's nachts rond twaalf uur! In de bocht van de Bergumerweg, even voor de boerderij, reed een Duitse militaire colonne. Boven in de lucht vlogen Engelse jagers. Bij de Andringa's lag iedereen in diepe rust. Baukje had 's avonds eerst nog naar de uitzending van Radio Oranje vanuit Londen geluisterd. Toen sloeg het noodlot toe. Boven in de lucht ging een Engelse jager in duikvlucht om de Duitse colonne onder vuur te nemen. De boordkanonnen van het vliegtuig ratelden, maar door de bocht in de weg raakten ze niet de colonne, maar het huis van de Andringa's. Dit werd doorzeeft met kogels.

De gevolgen waren niet te beschrijven! Een luide schreeuw klonk door het huis. Jisseltje kermde van pijn, een kogel had haar geraakt en haar hele been vanaf de voet tot de knie toe opengespleten. Iedereen rende naar haar toe, ook Berend, terwijl hij zelf ook gewond was. Toen zei iemand: “Mar Mem, wêr is Mem?” Maar mem, waar is mem? Hun moeder was immers altijd de eerste! En nu? Toen ze bij hun moeders bed kwamen, leefde zij al niet meer. Een kogel had haar geraakt dwars door de hals. Niet te beschrijven wat zich hier toen heeft afgespeeld. Baukje, die zeer oranjegezind was en zo naar de bevrijding had uitgekeken, mocht dit niet meer meemaken. Jan en de kinderen hebben een zware tijd gehad, maar door de sterke familieband, hebben ze het gered en konden ze weer verder, al bleef deze gebeurtenis hen hun hele leven mee... Jan Berends Andringa, ruim 90 jaar is hij geworden, ligt begraven op het kerkhof van de Kruiskerk te Bergum. (WA)

In Andringa Boek I staat op blz. 200 een afbeelding van bovengenoemde boerderij en wordt op de volgende pagina ook iets verteld over deze gebeurtenis. De meeste inslagen kwamen in het achterhuis van de boerderij terecht waar ze weinig schade aanrichtten. Maar enkele treffers in het voorhuis veroorzaakten wel slachtoffers. Zoon Berend werd in zijn kuit geraakt, dochter Jisseltje werd in de voet getroffen, een kogel ging dwars door het bedje van hun eerste kleinkind Meindert (zoon van Janke & Lolke). Baukje werd echter dodelijk getroffen door een kogel die haar halsslagader doorboorde. Dit was de zwartste dag uit Jan zijn leven. Door hard werken heeft hij zich door dit verdriet heengeslagen. (ta)

1940 – 1945

Ik denk dat het eind maart was, tijdens de laatste oorlogswinter. Tenminste, het was in de tijd van ‘aaisykjen’ (*kievitseieren zoeken*). Het was mooi weer en helder, toen ik die ochtend uit school kwam.

Boven in de lucht zag en hoorde ik wel een paar Engelse Spitfires, maar wij waren daar wel aan gewend. Bij helder weer was dat elke dag raak: het verkeer op de Rijksstraatweg onmogelijk maken, maar voornamelijk het militaire verkeer. Toen ik langs de lesweg kwam op weg naar huis, schoot het mij te binnen dat er eendeneieren moesten liggen in de buurt van de Harsteweg. Het was nog net geen etenstijd, dus kon ik mooi even bij die dijk langs. Zo gezegd, zo gedaan. Wat er ook was, geen eendeneieren! Ik was al behoorlijk ver aan het eind van die weg, toen er opeens een verschrikkelijk geluid was van een vliegtuig in duikvlucht en het ratelen van kanonnen. Ik stond als aan de grond genageld, tot ik mij in een reflex voorover liet vallen en naar de berm kroop. Ik bleef seconden lang tegen de dijk liggen of waren het minuten? Na een poosje keek ik voorzichtig over de dijk heen, maar er was niets te zien en alles was weer stil. Toen begon ik te rennen om zo snel mogelijk thuis te zijn.

Op de hoek stond een groepje mensen bij elkaar te praten. En toen hoorde ik dat de vlasfabriek bij de brug was geraakt. Hoe het er daar aan toe was, wist verder niemand, maar 's middags hoorden we welk drama zich daar had afgespeeld. Het was net schafttijd en de mensen die in de vlasfabriek werkten zouden gaan eten. Een klein groepje mensen bleef nog even buiten staan om naar de overvliegende vliegtuigen te kijken. Opeens was daar dat schieten, zij konden nergens heen! De gevolgen waren niet te beschrijven. Een man was op slag dood, een andere raakte zwaar gewond en is later aan zijn verwondingen overleden. Dat was een jonge kerel: Sietze van der Kooi. Hij was getrouwd met Akke van der Sluis van Eestrum. Ze woonden in Noordbergum en hadden een jongetje van slechts 2 maand oud, Sjouke. Het is allemaal al zo lang geleden, maar voor sommige mensen is de oorlog nooit afgelopen. Laten ook wij dat nooit vergeten! (WA)

1940 – 1945 Nog steeds staat diep in mijn geheugen gegrift het huilen van een motor, het ratelen van de kanonnen en de schreeuw van het meisje, terugdenkend aan die zondagmiddag in de laatste oorlogswinter. Na de slag om Arnhem in september 1944 werd het steeds drukker in de lucht met Engelse jagers; het Duitse verzet stelde niets meer voor. Elke dag vlogen ze boven de Rijksstraatweg tussen Leeuwarden en Groningen, waarbij op alles werd geschoten wat daar langs reed. Duitse auto's hadden dan vaak 1 of 2 man voor op de bumper zitten die het luchtruim afzochten naar gevaar.

Het was op die zondagmiddag om een uur of drie. Bij ons op de hoek stopte een Duitse militaire colonne: een grote vrachtwagen en een aantal luxe wagens. De vrachtwagen had motorpech en stond op ong. 50 meter afstand van de brug. Na een poosje stonden er allemaal zwaar bewapende Duitse soldaten op en rond ons erf. De naaste burens kwamen er op af om te kijken wat er gaande was. Tussen de soldaten waren twee die opvielen: het waren twee grote kerels die als twee druppels water op elkaar leken. Afgaande op de kleding en tekens waren zij SS'ers. Zij spraken Duits, maar vielen vrij snel door de mand. Het waren Hollanders, Nederlandse SS'ers dus en tevens een tweeling.

Zo stonden de mensen uit de buurt een poosje met de soldaten te praten, tot opeens een soldaat zijn geweer pakte en schoot. Bij ons op het land liep een haas, die na één geweerschot omtuimelde en bleef liggen. Morsdood. Wij waren allen diep onder de indruk, één kogel, wat een scherpschutter! Een jongen haalde de haas op, die meteen werd geslacht op de haag. Iedereen keek er naar. Niemand keek naar de lucht, ook niet de vier meisjes uit Twijzel die er net langs wandelden. Opeens was daar die Engelse jager in duikvlucht, hij begon gelijk te schieten en weer zaten wij midden in de oorlog. De Duitse soldaten doken in de sloot of stonden achter de dikke eikenbomen, waarbij ze tegelijkertijd allemaal omhoog schoten op de Engelse jager. Een man stond om

de hoek bij de muur van ons huis te schieten. De hele groep toeschouwers stond als aan de grond genageld. Toen schreeuwde er iemand: "In de schuur!!!" Als één man vlogen we naar de schuur en renden door naar de schuilkelder die daar was gemaakt van stobalen. Net lagen we daar allemaal, toen was daar weer die Engelse jager en opnieuw hilde de motor, ratelden de kanonnen en floten de kogels, precies boven de nok van de schuur. In doodsangst schreeuwden en huilden wij. Een van de meisjes uit Twijzel riep luidkeels: "Here, help ons!". Wij bleven liggen waar we lagen. En toen was het stil, doodstil, maar wij bleven waar wij waren. Us heit, mijn vader, kwam vanuit de koeienstal naar ons toe: "Kom maar, zij zijn weg."

Toen wij buiten kwamen, waren de soldaten vertrokken, allemaal stonden ze om de door de Engelse jager geraakte en nu brandende vrachtauto. Even later brandde het niet meer, maar de motor en de cabine waren in puin. Rijden met die vrachtauto kon niet meer, maar de wagen moest van de weg af. Snel werd besloten om die bij ons op het erf te brengen tussen de beide schuren, dan stond hij een beetje afgeschermd. Us heit, mijn vader, probeerde dit uit alle macht tegen te houden. "Eén bom op die vrachtwagen en wij zijn er allemaal geweest!" Toen lieten de Duitsers zich overhalen om een andere schuilplaats te zoeken. De wagen werd 300 meter het Wildpad ingeschoven en bleef daar staan. De soldaten vertrokken. Later bleek dat die vrachtwagen vol met huisraad zat, gestolen spullen, zeiden inwoners uit Twijzelerheide, die daarna de hele wagen hebben leeggehaald en gesloopt. Drie of vier keer hebben Engelse jagers er later nog op geschoten, daarna was er niet veel meer van over. Ons gezin heeft er nog een paar bordjes en een grote pan aan overgehouden. (WA)

1940 – 1945

Glinstra State in Bergum was tijdens de oorlog in bezit genomen door de Duitse bezetter. En de mensen die daar destijds woonden, waren niet van de besten. 'Feldgendarmen', zo werden zij genoemd, maar een betere naam was mensenjagers. Want zij maakten jacht op onderduikers en op iedereen die in de gevaarlijke leeftijd was. Ze droegen een enigszins lichtgrijsgroen uniform. Hun geweer hing meestal aan de stang van de fiets. Zij droegen voorop hun lichaam een bruinachtige metalen plaat met daarop vermeld: 'Feldgendarmerie'. Iedereen die hen zag aankomen, maakte zich snel uit de voeten; de mensen waren ongetwijfeld doodsbenauwd voor hen!

Het was in de laatste oorlogswinter. Bij mijn ouders was een inwonende knecht, Gerben Buruma. Gerben was een zoon van Hendrik Melles Buruma en Trijntje Gerbens Tjepkema en zij woonden toen op de plek waar nu (*omstreeks 2004*) Minze en Froukje Dijkstra wonen. Gerben was een jongen van ongeveer 19 jaar.

Hij was niet zo bang, ja soms een beetje te roekeloos. In die tijd kwamen veel soldaten bij ons langs voor melk of voor dit of voor dat. Gerben sprak een aardig mondje Duits, want hij was een aantal jaren op de ULO geweest. Het was op een ochtend, ik denk in de late herfst van 1944. Gerben en ik waren buiten tussen de beide schuren bezig met de grote bietensnijder om bieten te vermalen tot veevoer. Wij hadden niets in de gaten, maar toen wij hen zagen aankomen, konden we hen niet meer ontwijken, want binnen de kortste keren stonden 5 mannen om ons heen. 'Feldgendarmen',

"Halt, Ausweis!!", zeiden ze tegen Gerben. Gerben zocht in zijn broekzak, maar er kwam slechts één papiertje van het persoonbewijs uit. Dat was niet voldoende, waar was de andere helft? Hij zocht overal, maar nergens te vinden. Goed, dan moet je maar meekomen, vertelden ze hem. Toen zei Gerben, misschien ligt de andere helft bij mijn ouders thuis in de Buorren. Zo gingen ze met z'n allen naar het dorp, Gerben met de 5 Duitsers en lieten ons verbijsterd staan. Daarna ging het zo raar, het kon niet gekker. Toen de Duitsers met Gerben in het dorp in de Buorren arriveerden, stak zijn broer Melle net de straat over om naar huis. Melle was ook een onderduiker en hij werd gelijk opgepakt. Thuis lag hun moeder erg ziek op bed, zij huilde hartverscheurend om de beide jongens. Urenlang zijn de Duitsers daar in huis geweest, maar het ontbrekende papiertje werd niet gevonden. Soms kan de mens ook zijn goede kant laten zien. De commandant kreeg medelijden met de zieke huilende moeder en liet de beide jongens gaan. Het was een verademing voor het dorp en aan het eind van de middag kwam Gerben weer terug bij ons op de boerderij. De dag daarop werd onder een dikke balk boven in de hooischuur een diep gat in het hooi gemaakt als schuilplaats, want het gaat nooit twee keer goed. (WA).

Wopke, heel hartelijk dank voor deze oorlogsherinneringen, heel bijzonder dat je ons deze hebt toevertrouwd! Misschien zijn er onder de lezers van dit Andringa Staach Nijs nr. 55 meer Andringa's die hun verhalen willen delen met ons. Daarom een oproep, in tegenstelling met de illustratie hiernaast:

MELD JE WEL !
 Pak de pen of je pc
 en neem ons mee
 naar je eigen wel en wee
 (vooral over WO2)
 of dat van je ouders, grootouders, **MAIL OF BEL...**
 Alvast tige tank! Tsjikke Andringa (ta) (YB 12214)

Hallo Andringa's en belangstellenden.

Het is weer zover, 2012, een schrikkeljaar, dus tijd voor de beroemde "**ANDRINGA FAMILIEDAG**".

Een reünie voor ons allemaal en wel de 10de reünie. Die wordt deze keer gehouden in de hoofdstad van Friesland in Grand Café Restaurant "**De Koperen Tuin**", (adres: Prinsentuin 1, 8911 DE te **Leeuwarden**) vlakbij de karakteristieke Oldehove. op zaterdag **23 juni 2012**

Er hebben zich al veel mensen aangemeld, ook uit het buitenland, maar er kunnen nog veel meer bij!

Vraag ook even bij uw / jouw naaste familie en maak hen, indien zij zich nog niet hebben opgegeven, ook enthousiast!

WELKOM ALLEMAAL !!!

Heb je / hebt u zin om andere Andringa's (weer) te ontmoeten, **reageer dan zo spoedig mogelijk** door het gele formulier uit ASN54 in te vullen (òf een briefje te schrijven) en op te sturen naar het Andringa Stichting Secretariaat, t.a.v.

Tsjikke Andringa Leeuwerikstraat 5 9269NB Veenwouden òf stuur een mailtje naar andringastichting@hetnet.nl òf bel 0511-472207.

Misschien herinnert u zich de familiedag van 1996? Toen werd hier op dezelfde locatie niet alleen onze zesde reünie georganiseerd, maar werd ook het tweede Andringa familieboek gepresenteerd. Inmiddels is het gebouw aanmerkelijk uitgebreid met een tuinzaal en een groot paviljoen, met door de grote

nieuwe raampartijen een schitterend uitzicht op de Prinsentuin, het beroemde stadspark met mooie wandelpaden, bomen en vijvers.

Het Familiedag Organisatie Comité bestaande uit Elske Hoep – Andringa (ZG), Eppie Andringa - Bijma (SA) en Ida Okx – Andringa (LE), heeft een prachtig plan gemaakt om deze familiedag op zaterdag 23 JUNI 2012 in en rond de PRINSENTUIN te LEEUWARDEN tot een onvergetelijke dag te maken.

LEEWARDEN, EEN STAD VOL MET VERRASSINGEN...

Bij het maken van dit artikel, kom ik meteen voor een verrassing te staan: Het wordt druk in Leeuwarden op 23 juni, niet alleen door onze Tiende Andringa familiedag, maar ook door het tweede City Proms Festival in datzelfde weekend, een verrassend klassiek openlucht festival in de Leeuwarder binnenstad op diverse locaties, ook in de Prinsentuin. Het is een vooraankondiging, maar toch... Dit was bij ons nog niet bekend, maar misschien kunnen we af en toe even mee genieten. Natuurlijk hebben wij ons eigen programma, raadpleeg blz. 16!

Een van de verrassingen van het ochtendprogramma zal gaan over diverse kunstwerken en verhalen van Auke Andringa (ZG). Zie ook artikel op blz. 17 e.v. Hiernaast een van Auke zijn pentekeningen met de kerk van Wartena met links daarvoor het Aldhiem, het huis van zijn ouders Haaye & Gerritje Andringa – van Tuinen

Een van de onderdelen van ons middagprogramma is een praamvaart vanaf de Prinsentuin door de Leeuwarder binnenstad. De stad staat immers bekend om zijn vele stadsgrachten, singels en rijke geschiedenis. Stichting Praamvaren Leeuwarden bestaat uit een enthousiaste groep vrijwilligers, welke rondvaarten in en om de stad Leeuwarden organiseert. De gidsen vertellen daar graag over. Er zijn 3 pramen genaamd "Pake Rein" en "De Greate" en "De Nije". Over "De Greate" (spreek uit Grutte) vond ik vorige week aanvullende informatie. Deze praam was voorheen een

melkboot, in 1935 gebouwd bij scheepswerf Bijlsma te Wartena in opdracht van de Coöperatieve Zuivelfabriek 'Helpt Elkander'. De melkboot vaarde op de route Langemeer en 't Deel. In de tachtiger jaren is het omgebouwd tot tankboot om melk op te halen bij veeboeren tussen Grouw en Wartena. Inmiddels is het scheepje werkzaam als rondvaartboot in Leeuwarden. Eerst voorzien van een 2 cilinder Samowa motor van 20 pk., later een Mitsubishi van 60 pk. Links praam 'De Greate', rechts praam met de naam 'Pake Rein'.

Wat kunt u verwachten:

± 9:45 tot ± 10:00 uur Ontvangst van alle gasten met koffie & oranjekeok.

Vanaf ± 10:15 uur Welkom, met informatie over de laatste stand van zaken inclusief enkele huishoudelijke mededelingen, verantwoording financiën door kascommissie, presentaties over vroeger en nu met eventuele toekomstplannen, misschien af en toe afgewisseld met muzikale intermezzo's (wie, oh wie ?), waarna **omstreeks 12:00 uur een uitgebreide lunch**.

's **Middags** volgt er eerst een **praamvaart** van ongeveer een uur door de grachten en singels van Leeuwarden, met opstap vanuit de Prinsentuin. Deze opstapplaats ligt vlak achter het gebouw van "De Koperen Tuin" en is ook voor rolstoelgebruikers redelijk toegankelijk. Zo kunt u de Leeuwarden binnenstad, tevens een prachtige waterstad, eens van een andere kant bekijken!

Daarna volgt een bezoek (met koffie/thee & Friese kruidkoek of Fryske dúmkes) aan de **Grutterswinkel** uit grootmoeders tijd inclusief het **Gruttersmuseum** in de Leeuwarder binnenstad met een rondleiding.

Bovendien gaan we 's middags naar de ambachtelijke **distilleerderij** met **proeflokaal** van Boomsma's **Berenburg**, waar zal worden verteld over de oorsprong van deze drank aan de hand van interactieve filmbeelden en over hun specialiteiten, zoals Claercampster Kloosterbitter. (Alternatieven voor de middaginulling zijn mogelijk, zoals de beklimming van de Oldehove)

Omstreeks vier uur lopen we terug door de Prinsentuin naar het Grand Café Restaurant "De Koperen Tuin" voor een korte nabespreking, misschien opnieuw met een muzikale bijdrage onder het genot van een afzakkertje.

Vanaf ± 17.00 Afsluiting van de tiende Andringa familiedag.

Oh ja, bijna vergeten.

Per persoon kost deze dag € 33,33 en voor jongeren € 22,22.

Rare bedragen? Dit is een bewuste keus, want zo zijn familiedagoverschrijvingen voor ons eenvoudiger te checken, omdat betalingen zo moeilijk te achterhalen zijn door de minieme toelichting op de bankafschriften.

(Reist u per bus en/of trein, of wilt u samen met andere familiedagbezoekers uit uw regio reizen, laat het even weten en neem contact op met Tsjikke)

Parkeergelegenheden in de buurt van 'De Koperen Tuin' zijn bijv. parkeergarage Oldehove (± 3 min. lopen) of parkeergarage Hoeksterend (± 10 min lopen).

Kijk voor meer informatie op internet.

Dus namens het Familiedag organisatie comité zou ik, Ida, willen zeggen:

"Andringa's, kom, pak meteen de pen, meldt U aan en vertel het ook aan al jullie verwanten en overige belangstellenden, komt allen, want pas dan wordt het een prachtige dag ! Doen ----- Doen ----- Doen !!!

SCHATTEN IN EEN SCHUURTJE ...

'Schatten in een schuurtje...', die titel lijkt mij passend bij wat ik gister mocht ervaren in de garage van Haeije en Renske Andringa – Tinga (ZG 21131). Samen met Haeije's nicht Elske Hoep – Andringa (ZG 2114) kwam ik daar voor een eerste bezoekje. Zij wonen niet zo ver bij mij vandaan, Haeije en Renske, slechts elf kilometer; hun nicht Elske moest vanuit Noord Limburg veel verder rijden. Ik heb Haeije en Renske wel eens ontmoet bij begrafenissen, maar dat terzijde. Zij wisten van onze komst en de reden waarom. Op de familiedag hopen wij iets meer hierover te kunnen laten zien en vertellen.

De garagedeur stond wagenwijd open, zodat we de 'schatten in zijn schuurtje' nog beter konden bekijken... Op een paar 'schragen' lagen planken met daarop een aantal door Haeije's vader Auke Andringa (ZG 2113) zelfgemaakte kistjes. In die kistjes heeft Auke o.a. zijn aantekeningen, schetsen en pentekeningen bewaard, ondertekend met zijn karakteristieke handtekening *A. Andringa*. Bij heel veel pentekeningen heeft Auke een verhaal geschreven in zijn markant handschrift. Soms staat op de achterkant van werkstukken een door hem geschreven toelichting. Het formaat van een kistje werd bepaald door de pentekeningen. Bijna elke tekening is weer in een bijpassende plastic hoes gedaan. Zowel op de voorkant en op de rug van de geschilderde kistjes staat duidelijk iets over de inhoud vermeld. Auke bewaarde die kistjes in zijn woonkamer op diverse boekenplanken. Auke noemde de kistjes daarom ook wel boeken.

Op een andere schragentafel in de schuur lagen tientallen door Auke gemaakte schilderijen opgestapeld. Meestal in olieverf techniek, ook wel ingelijste pentekeningen. Auke schilderde vooral over Wartena, zijn geboorte- en woonplaats en naaste omgeving. Boerderijen, woonhuizen, straatjes, bruggen, vaarten, enz. Ook veel boten, pramen, zeilschepen, soms in woest schuimend water. Prachtige uitgewerkte bloemen met

veel kleur uitgevoerd. Op mijn vraag wanneer Auke met tekenen en schilderen is begonnen, antwoordde Haeije dat hij er na zijn pensionering mee aan de slag ging. Wat heeft Auke een enorme productie geleverd in die laatste 25 jaar van zijn leven! Auke, geboren op 10 sept. 1912, is overleden op 15 dec. 1992. Zijn hele leven heeft hij in Wartena gewoond, trouwde in 1946 met Baukje Huitema. Samen kregen ze 4 kinderen: Haeije, Janke en de tweeling Gerrit en Tsjerk.

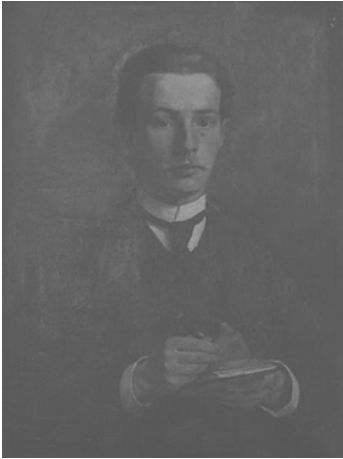
‘Schatten in een schuurtje...’, werkelijk waar, ik blijf diep onder de indruk. Ik heb een groot gedeelte in september 1988 bij Auke en Bauk thuis in Wartena mogen bewonderen. Rond die tijd zijn er meerdere exposities geweest van zijn werk. Nu ligt een gedeelte bij Haeije en Renske thuis; ik denk dat Haeije voor ons, Elske en mij, het allemaal naar zijn schuurtje heeft gesleept, waarschijnlijk liggen deze kunstwerken bij hen thuis op een veiliger plaats opgeborgen. Een ander gedeelte van Auke zijn werk is verdeeld over de familie.

‘Schatten in een schuurtje...’ geldt ook voor diverse verzamelingen door Haeije. Alles keurig geordend! Waar je ook kijkt, overal hangen / staan nieuwsgierige dingen. Ik zie een straatnaambordje met NIJPAED. In Wartena woonden zij op Nijpaed nr. 15, ja toch? Oude en recente krantenknipsels hangen overal aan de muren. Bij de werkplaats is een grote verzameling met stapeltjes van maximaal drie witte kop en schotels bedrukt met een bedrijfslogo. Denk daarbij aan Frico, Fram, PEB, DAF, enz. Door mijn opmerking over een rijtje waxinelichtjes bij die kop en schoteltjes, vertelt Haeije dat deze op oudejaarsavond brandden tijdens het bakken en verorberen van door hem aldaar gebakken oliebolletjes. Een klein muurtafeltje met aan weerszijden enkele stoelen, in de hoek een houtkacheltje verhogen dan de sfeer. Haeije, net 65 jaar geworden, laat ons het door broer Gerrit gemaakte gedicht en het bijbehorende cadeau zien. Op de muur 3 foto’s van een praam. Het verhaal erbij noteer ik snel, want met de familiedag zitten wij in die ‘Grutte’ (zie elders). Uit alles in deze garage/schuur en aangebouwde werkplaats blijkt voor mij dat Haeije houdt van diverse verzamelingen, voor hem boeiende artikelen en hij weet deze op een bijzondere manier te archiveren.

Haeije tekent en schildert niet, dat deed zijn broer Tsjerk (*1952 † 2008) wel. Tsjerk was jarenlang bestuurslid en voorzitter van de Andringa Stichting, maakte o.a. stambomen en verwantschapsschema’s voor ons en verzorgde diverse wapentekeningen in beide Andringa boeken. In hun woonkamer laat Haeije een door Tsjerk geschilderd olieverf stilleven zien. Een grote oude geldbeurs boven op een blauw tientje, ernaast een oranje sinaasappel en op de achtergrond iets minder confronterende details rond de groentezaak te Wartena. ‘De jildponge fan heit Auke mei syn lêste tientsje’, de beurs van heit Auke met zijn laatste tientje... Auke was jarenlang groenteboer, gebruikte daarbij zowel een praam voor de verkoop en/of een groentekar. Later werd hij PEB ambtenaar.

In de woonkamer zijn nog veel meer schatten. Renske laat ons een fotocollage zien van al hun kleinkinderen, wat een schatjes, sommige met prachtige blauwe ogen, ook een paar blonde krullenkopjes. Renske, een creatieve bij. Diverse door haar helemaal met de hand gemaakte quilts en patchworkwerkstukken hangen aan de muur, wolvielt werkstukjes liggen in vensterbank of op de tafel. Haeije en Renske, nogmaals heel hartelijk dank voor jullie gastvrijheid en bijzondere verhalen!
13 april 2012, Tsjikke Andringa (YB 12214)

Dat hoge voorhoofd,
die levensechte snor,

de witte boorden
onder je colbert,
ernstig kijk je deze kamer in,
boven je tekenblok een peer
tussen je duim en vinger.
Een potlood in je rechterhand
klaar om te schetsen
wat je ogen zien.

Zolang je deel uitmaakte
van een huisgezin
zag je ze fantaseren:
wat wil hij toch vertellen
met die peer,
symboliseert het zijn karakter,
zijn gedachten?

hoe lang laat je de kijkers
nu al op een antwoord wachten?

Coby Poelman-Duisterwinkel.

Hoe wit is uw gewaad
afstekend tegen
't donker van uw handen,
integer uw gelaat
uw houding ingetogen

alleen al uw aanwezigheid
geeft zoveel rust en stilte,
de schilder die u portretteerde
wist van 't kleurrijk wit
een stralend licht
in plooiën te creëren,

toch is 't uw houding
die mij nog het meeste raakt.

Coby Poelman-Duisterwinkel.

Dag meneer,

De twintigste aflevering alweer - een verhaal over ontmoetingen met Andringa's ... nu in ASN 55. Regelmatig ontmoet ik mijn eigen Andringa familie en af en toe de Andringa's van het Andringa Stichtings Bestuur. Daarnaast hoor, lees, zie of ontdek ik vaak iets over andere mensen die dezelfde achternaam dragen of er aan verwant zijn.

Overigens ben ik altijd benieuwd naar jullie reacties & verhalen, bel of stuur eens iets op, wie weet wordt daar in het volgende ASN op ingegaan ...

'**Van jonge mensen en de dingen die nog komen...**', misschien heeft u afgelopen winterseizoen van een van de voorstellingen in theaters in Friesland, Groningen en Amsterdam kunnen genieten. Jeugdtheaterschool Meeuw bracht deze verrassende productie voor het voetlicht. Negen onverschrokken acteurs onderzoeken datgene wat je in gewone woorden niet zeggen kunt: liefde, geluk, dromen, angst, afscheid en de dood. Een van de acteurs is mijn 15-jarig nichtje **Iliane Andringa (YB 12215)**. Binnenkort doet zij mee aan Oerol, veel succes!

Er zijn meer talentvolle jonge Andringa's. De een op gebied van toneel of kunst, een ander op het gebied van sport. **Robbert Andringa (YH 311231)** zou ik hier willen noemen, een zeer talentvolle volleybalspeler. Misschien komen we binnenkort langs voor een interview. (Is journalist **Frank Andringa** jouw broer?) In Minnertsqa zijn twee Andringa's zeer actief op voetbalgebied, o.a. mijn neef **Geert Andringa (YB 122133)**. Hier voor mij ligt een artikel uit de sportbijlage met foto uit het Friesch Dagblad van maandag 5 maart 2012 met daarop zijn voetbalploeggenoot **Arjan Andringa (NB 221513)** bij een wedstrijd tweede klasse tegen Be Quick Dokkum.

Het onderschrift bij die foto luidt: 'Namens Minnertsqa is Arjan Andringa de sterkste in de lucht. De kopbal zal doel treffen en de winnende treffer blijken: 1-0.' Alsnog gefeliciteerd! Geert, de volgende keer hoop ik jouw naam weer te zien! Op internet op zoek naar Andringa Art kom ik bij een voor mij onbekende **Benji Andringa**, De illustratie hiernaast is van hem, gemaakt in maart 2012. Artwork by Benji Andringa, he is working in the Reactor studio interning for a few months. Reactor is a

multidisciplined art agency in North America. Op zoek naar Andringa Kunst kom ik bij **Sanne Andringa** en ontdek dat zij te Leeuwarden als docent Beeldende Kunst & Vormgeving werkt. Zou zij een zus zijn van persfotografe **Marchje Andringa (YP 12111)**? Bijna dagelijks staan van Marchje, net zoals van haar oom Frans Andringa, prachtige foto's in het Friesch Dagblad.

Dat brengt mij bij een stapeltje vrij recente krantenknipsels op mijn bureau met artikelen over Marchje haar grootvader, **Sjoerd Andringa (YP1211)**, jarenlang persfotograaf bij het Friesch Dagblad. Hiernaast een foto van hem toen hij met de VUT ging. Een heel toepasselijk koffertje werd hem aangeboden, de F op die koffer is natuurlijk geïnspireerd op het logo van die krant Sjoerd is inmiddels 90 jaar en sinds kort weduwnaar. Een bijzondere rouwkaart kregen wij toegestuurd na het overlijden van zijn vrouw **Gré**. ‘Langzaam verdween je in het schaduwland, maar altijd bleef de liefde en de echo van gelukkiger tijden.’ Wat waren zij gelukkig met elkaar! Steeds wanneer ik hen opzocht in Leeuwarden, stelde Sjoerd zijn vrouw aan mij voor als zijn verloofde. Gastvrij, vele verhalen vertellend en belangstellend! Wat een alleszeggende foto op de rouwkaart, diezelfde indruk krijg ik van de foto door kleindochter Marchje gemaakt bij het artikel in het FD met betrekking tot hun 65-jarig huwelijksfeest vorig jaar augustus. Elf kinderen

kregen Sjoerd en Gré, drie van hen zijn veel te jong overleden. Wat gaf dat een verdriet in huize Andringa. ‘Tot het laatst toe hebben wij allen onze liefde met haar gedeeld’, staat ook in de bijna paginagrootte rouwadvertentie van het FD. Heel jammer dat ik door mijn werk niet op de gedenkdiens van **Grietje Aukje (Gré) Andringa – Zwarts** kon zijn. Sjoerd en je hele grote familie, allemaal, nogmaals heel veel sterkte bij dit intense afscheid! Koester de herinneringen!

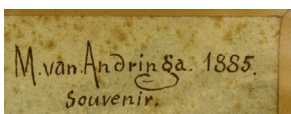
Twee van die krantenknipsels uit FD & LC gaan over de grote fotocollectie van **Sjoerd Andringa (YP 1211)**. Zijn enorme foto- en filmarchief heeft begin dit jaar een plek gekregen in Historisch Centrum Leeuwarden en Tresoar. Het gaat om honderdduizenden grootbeeldnegatieven, glasplaten, losse foto's, dia's en filmmateriaal. Het beeldmateriaal is in meer dan twintig kisten overgebracht van Andringa's woning aan de Molenstraat te Leeuwarden naar het depot van HCL. Het zal nog wel enkele jaren duren voordat alle materiaal is gedigitaliseerd en kan worden ontsloten. De reportage door Omrop Fryslân, waarin zoon **Frans (YP 12112)** vertelt over die overdracht van archief Andringa, is op een you-tube filmpje via HCL en Tresoar te bekijken. Zoon Frans: “Mijn vader heeft in WO2 ondergedoken gezeten en betaalde het kostgeld door de verkoop van schilderijen en aquarellen.” Op de motorfiets en daarna in een open sportwagentje toerde fotograaf Sjoerd Andringa een halve eeuw door heel Friesland. Later had Sjoerd ook een eigen fotopersbureau. Nog een citaat uit de Leeuwarder Courant van 21 jan. 2012: <<Een multitalent. Sjoerd Andringa (90), fotograaf, kunstschilder en pianist, was decennialang het gezicht van het Friesch Dagblad. Met zijn karakteristieke vlinderstrikje en altijd een trapje bij de hand voor overzichtsplaten, legde hij vele duizenden kilometers af.>>.

Alweer een bijzondere ‘ontmoeting’ om in deze rubriek een plaatsje te geven: **W11121 Martinus van Andringa, kunstschilder**, geb. te Leeuwarden 11 april 1864 en ovl. in 1918. Hij trouwt te Groningen 4 nov. 1895 **Liesbeth Jelly Oppenheim**, geb. te Groningen 3 sept. 1872 en ovl. 24 jan. 1943 in concentratiekamp Auschwitz II – Birkenau in de gemeente Oswiecim in Polen. Uit dit huwelijk geen kinderen. Hierdoor is deze **familietak W** helemaal uitgestorven. Kijk maar eens in Andringa boek deel 1 vanaf blz. 235. Over de trieste dood van Liesbeth is in ASN 49 op blz. 18 geschreven. Eigenlijk weten we vrij weinig over de kunstschilder Martinus. Laatst vond ik via internet bij een van zijn schilderijen een gedicht, ik heb beide toen gekopieerd om eventueel nog eens iets mee te doen. Gister heb ik de dichteres, Coby Poelman – Duisterwinkel, benaderd en van haar kreeg ik via de mail meteen een reactie: “Wat een verrassing om uw mailtje met bijlagen te ontvangen. Wij verzamelen al zo'n 25 jaar schilderijen van en informatie over Martinus van Andringa. Wij hebben ook catalogi van de opruiming van het atelier van Martinus van Andringa, kortom het is erg leuk iets meer over hem te lezen. Wij hebben naast deze portretten ook nog een portret waarvan wij vermoeden dat het een zelfportret is en nog een Italiaans landschap en een aquarel van een iris. Achterop het schilderij bij het gedicht ‘**Verrassend uitzicht**’ staat zelfs een verhaaltje van een neef van hem die Martinus ‘oom Tien’ noemt. Deze neef woonde in Trogen, Zwitserland. U mag alle gedichten gebruiken en de afbeeldingen erbij ook, we vinden het erg fijn uw ASN te mogen ontvangen.” (zie pag. 9). Het verhaaltje kreeg ik vandaag en luidt als volgt:

“Deze aquarel werd geschilderd door mijn oom Tien, Martinus van Andringa (zie verder het bekende boek over Nederlandse schilders van Scheen) op de avond vóór de mobilisatie van het Nederlandse leger bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog augustus 1914. Oom Tien moest de volgende dag

overhaast terug naar Brussel waar hij woonde. Hij is daar tijdens de oorlog gestorven. Mijn vader ging die volgende dag ook overhaast weg, naar

Groningen waar hij paarden moest keuren en vorderen voor het leger. Oom Tien schilderde deze aquarel vanaf het trapje bij de voordeur van ons

“houten huisje”. Het is dus een uitzicht van de Kalenberg bij Barchem naar het westen. Trogen (Zwld) - 9 oktober 1983.”

Het houdt mij bezig, deze correspondentie en informatie over **Martinus van Andringa**. Bij het doornemen van Martinus zijn genealogische achtergrond in Andringa boek 1, ontdek ik dat zijn vader vier dagen voor de geboorte van Martinus was overleden. Zijn moeder, Frederica van Gijen, hertrouwde 3 jaar later in 1867 met Lubbertus Leopold. Over hem staat verder niets meer vermeld in Andringa boek 1. Laat ik toch maar eens op internet gaan zoeken. En ja hoor, deze Lubbertus Leopold zijn levensverhaal staat uitgebreid beschreven in een Jaarboek van Nederlandse Letterkunde uit 1918. Ik zal proberen een korte samenvatting te maken. Kort na de geboorte van het zoontje van Lubbertus en Frederika overlijdt zij te Groningen op 3 juni 1868. Lubbertus blijft met twee kleine kinderen achter. De verzorging van die twee kleine en zwakke jongetjes wordt eerst overgenomen door zijn zus en later door Lubbertus zijn tweede vrouw Anna Gerdes (Duitse). 'Door haar kreeg het oude huis een warme huiselijkheid, een ongedwongen gezelligheid, aan wier bekoring zich niemand kon onttrekken, die er eens van genoten had.' Lubbertus en Anna krijgen een dochtertje, maar dat meisje wordt slechts vijf jaar oud. << Slechts langzaam herstelden de ouders zich van den geweldigen slag. Hij sprak er nooit, zij zelden over. Zij leden stil het onvermijdelijke en verdubbelden hun zorg voor de overgebleven zoons, van wie de een nooit heeft gevoeld, dat hij ten volle, de ander niet, dat hij ten halve wees was.>> In de zomervakantie ging hij met vrouw (en kinderen?) meestal naar Duitsland, Zwitserland of Oostenrijk. Leopolds portret, door zijn stiefzoon M. van Andringa te Brussel in olieverf geschilderd, kreeg hij bij zijn 50-jarig jubileum als toegewijde leraar aan een Kweekschool. Lubbertus Leopold, die 12 sept. 1839 te Groningen geboren werd, in Groningen leerde, leefde en werkte overleed aldaar 12 mei 1916. <<De rampzalige oorlog verhinderde de stiefzoon bij de stille plechtigheid tegenwoordig te zijn en maakte zelfs, dat het doodsbericht het eerst uit couranten tot hem kwam.>>. **Martinus van Andringa** (W11121) overleed zelf 2 jaar later aan het eind van WO1 en uit het verhaaltje over oom Tien concludeer ik dat dit in Brussel moet zijn geweest. 25 jaar later kwam weduwe **Liesbeth van Andringa – Oppenheim** haar tragische einde in concentratiekamp Auschwitz in WO2.

Hoe is het mogelijk, ik vind een dag later nog meer informatie over **M. van Andringa**. Kun je dit toeval noemen? Een krantenknipsel in ASN15 over een stilleven van Van Andringa (uit: Dagblad v.h. Oosten, 21 dec. 1988). Er wordt een vraag gesteld: "*Ik bezit een schilderij, dat volgens de signatuur gemaakt is door een zekere M. van Andringa. De naam zegt mij niets. Kunt u mij iets meer over de schilder en zijn werk vertellen?*" (L.F.M. in Neede). Het antwoord luidt: << Er zijn eigenlijk maar drie woorden nodig om dit schilderij te karakteriseren: een smaakvol stilleven. Op het damasten tafelkleed ligt een viertal goudrenetten bij een koperen pot met fraai gedreven hengsel. Daarnaast heeft de schilder nog een vaas op de tafel gezet waarin witroze rozen staan te pronken. Met de nodige Haagse zwier is dit stilleven ontstaan rond 1900. De maker ervan is de

op 11 april 1864 in Leeuwarden geboren kunstenaar Martinus van Andringa. Na in Groningen les gehad te hebben van J.H. Egenberger vertrok Van Andringa naar Brussel en Parijs om zich in 1892 in Haarlem te vestigen. Daarnaast werkte hij in Leeuwarden, Den Haag en Amsterdam.

Op tentoonstellingen worden vooral portretten en stillevens getoond. Maar Van Andringa maakte ook landschappen en interieurs in verschillende technieken, zoals olieverf, potlood en aquarel. Het Frans Halsmuseum in Haarlem heeft een naaktstudie van hem. De als schilder zeer gewaardeerde van Andringa overleed op 19 oktober 1918. De waarde van uw stilleven met de afmetingen 51 bij 62 centimeter, ligt tussen de 1000 en 1500 gulden.>>

Nu weten we ook de overlijdensdatum van Martinus van Andringa (W11121) ...

Bovenstaande zoektocht doet mij denken aan voor mij boeiende tv-series zoals **'Verborgen Verleden'** en **'Brieven boven water'**. Deze laatste is een programmaserie waarin wordt geprobeerd niet aangekomen eeuwenoude brieven alsnog te bezorgen. In 'Verborgen Verleden' gaan bekende Nederlanders op zoek naar hun familiegeschiedenis. Heel af en toe kijk ik er naar, meestal heb ik geen tijd. Wat worden er prachtige beelden getoond, wat een research gaat eraan vooraf en wat komen mooie resultaten boven water, zo kunnen wij als kleine Stichting natuurlijk nooit te werk gaan. Maar is dat nodig? Dankzij **Ype Brouwers** hebben wij in korte tijd al ontzettend veel genealogische informatie achterhaald! Echt waar, ik sta elke keer weer verbaasd over Ype zijn gedegen onderzoek, hetgeen volgens mij tot een goed leesbaar geheel is verwerkt in beide Andringa boeken.

Oh ja, ik ben nog steeds bezig met de rubriek **'Ontmoetingen met Andringa's'**. Ik verheug me er nu al op om over een paar maanden op de tiende familiedag, samen met het familiedagorganisatie groepje, al onze gasten te mogen verwelkomen. Ze komen van heinde en ver. Niet alleen uit Friesland, maar ook uit Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord- & Zuid Holland en Limburg. Misschien melden zich binnenkort nog een aantal uit de overige provincies en/of uit bovengenoemde? Het kan nog net, we hebben de inschrijfdatum verlengd tot begin juni. Vanuit het buitenland kregen we aanmeldingen uit Spanje, Italië, VS van Amerika, Nieuw Zeeland en Australië. De meeste reünisten heb ik eerder ontmoet, maar er komt toch een behoorlijk aantal nieuwe belangstellenden, geweldig! Op de **familiedag** zelf krijgt u niet alleen een persoonlijk naamkaartje (in de kleurcode van de eigen familietak), maar tevens een programmaboekje waarin o.a. een complete lijst met deelnemers wordt opgenomen.

"Wie wil binnenkort een dag met **Allen Andringa (NC22123)** uit USA op stap in Amsterdam?" werd in het vorige ASN gevraagd. Op maandag 19 december overdag zou Allen (48 jaar, muziekleraar en op doorreis naar Estland) graag in Amsterdam worden rondgeleid. **Saskia van Oordt - Andringa (LE 223)** meldde zich, ik had zowel haar en Allen nog nooit ontmoet. Saskia trof Allen 's morgens

vroeg op Schiphol en maakte alvast een eerste wandeling door Amsterdam. Samen stonden zij mij rond twaalf uur op een van de perrons van het CS treinstation op te wachten (ik had inmiddels besloten om ook persoonlijk met hen kennis te maken). Daarna heeft Saskia ons op voortreffelijke wijze door een groot deel van het centrum van Amsterdam geloodst. Wat weet zij veel over die stad en wat kan zij er in vlot Engels boeiend over vertellen! In een gezellig pannekoekenrestaurant kon ik Allen en hij mij bijpraten over zijn familie. Aan het eind van de dag, net toen het begon te miezeren, maakten we een rondvaartboottocht. Al met al een indrukwekkende dag, nogmaals heel hartelijk dank, Saskia! Leuk dat jij ook met je gezin naar de familiedag komt

Er ligt nog een interessant krantenknipsel op mijn bureau. 'Meer koeiengeluk door observatie van het gedrag' is de titel van dit artikel. In de landbouwbijlage van het FD van 9 dec. 2011 staan twee grote foto's: eentje met stallenbouwer **Rinse Andringa (SA12111)** bij zijn stalinrichtingsbedrijf Cowhouse International in Harkema en de andere met een aantal koeien, genietend van het nieuwe voersysteem, waarbij de koeien langs de buitenzijde van de stal worden gevoerd. Daardoor is er geen voerpad in de stal meer nodig en kunnen de stallen minder hoog worden gebouwd. Het bedrijf steekt veel tijd in onderzoek van het gedrag van koeien en speelt hierop in met nieuwe stalconcepten. Niet alleen de ruimte is koevriendelijk met zg. comfort zones, maar ook het ligbed. Cowhouse heeft een koematras ontworpen waarop de koeien graag liggen en minder stress ervaren, waardoor hogere melkproductie. Sinds 2000 is Rinse met zijn bedrijf behalve in Nederland voornamelijk actief in het buitenland. Succes!

Laatst was ik bij Rinse zijn ouders: **Wopke en Martje Andringa – Adema (SA 1211)** en zijn oom **Sietse (SA1213)** aan de Rijksweg bij Eestrum. Als veeboer hebben zij Rinse ongetwijfeld geïnspireerd!. De ouderlijke boerderij waarin Wopke (lees ook zijn oorlogsherinneringen op blz. 9 e.v.) en Mart wonen, heeft pake **Wopke Andringa (SA 12)** in 1914 laten bouwen, nadat diens boerderij te Suawoude door hooibroei was verwoest. Dit nieuwe bedrijf ging van vader op zoon, dus van Wopke (*1871) via Rinze (*1905) naar Wopke (*1932). Na deze bijna 80-jarige huidige bewoner, Wopke, is er geen opvolger zoals het nu lijkt. Zijn vrouw Martje werkte, ook tijdens haar huwelijk, als onderwijzeres en was actief gemeenteraadslid in Tietjerksteradeel. "Het beste stuck van't hujsbedrijf dat is een goet en hantsaem wif" lees ik op een geborduurde strook. Zij kregen drie kinderen: Gerbrich, Rinse en Egbert en vier kleinkindern. Broer **Sietse** (73) heeft op de boerderij altijd samengewerkt met Wopke, maar hij woont sinds 1962 (eerst enkele tientallen jaren met zijn ouders) er schuin tegenover in een nieuwe burgerwoning met o.a. een heel kleine stal voor 4 pinken. Sietse woont daar al jarenlang alleen en bleef ongehuwd. Om zijn huis een grote, keurig onderhouden, tuin met grasveld en achter huis een klein bos. Oei, ik moet nu echt stoppen! Groetjes van Tsjikke Andringa (YB12214)

ONTWIKKELING DIGITALISERING ANDRINGA BOEKEN ...

De afgelopen jaren hebben een paar Andringa's aangegeven om ons te willen helpen met digitalisatie van beide boeken. Geweldig! Voorlopig gebeurt dit vooral in Word documenten, soms tegelijkertijd in een genealogisch programma. Ted (PA) nam de P familie onder zijn hoede, Miriam (YB) de S familie, Tjitte (LA) is met enkele Z takken bezig geweest, Bart (HA) met zijn familie, Janke (ZG) met bronvermeldingen, Tsjikke (YB) met o.a. de Y groep en a t/m LE, de oudste Andringa's uit boek 1. Tijdens dit winterseizoen heb ik bij mij thuis door diverse omstandigheden, zoals tijdelijke urenuitbreiding en coördinatie van enkele overige projecten voor kerk en school, nauwelijks aan deze digitalisering kunnen werken. Met als gevolg dat het digitaliseren elders ook stil ligt.

Al met al zijn nu ruim 250 bladzijden van het 400 pagina's tellende boek 1 verwerkt en bij enkele kleinere groepen is reeds tekst uit boek 2 met nieuwe informatie tussengevoegd. Om later eenvoudig te kunnen achterhalen om welke teksten het gaat, is een afspraak gemaakt om met verschillende tekstkleuren te werken. Denk daarbij aan zwarte tekst mbt boek 1, zeegroene tekst mbt boek 2, roze tekst via ASN familieberichten en blauwe tekst met overige aanvullingen. Klinkt misschien ingewikkeld, maar dat valt nogal mee. Het is wel zeer tijdrovend! Wordt vervolgd. Tsjikke Andringa. (Zie ook oproep op blz. 27.)

ACTUALISEREN FAMILIEGEGEVENS – GRAAG EEN REACTIE!

In 2006 stuurden we als bijlage bij ASN44 een blauw gezinskaartje om ons familiearchief te actualiseren. Op het gele inlegvel bij ASN54 is een bijna identiek formulier verwerkt. Waarom? Nog steeds is er een zeer groot aantal Andringa's in ons adressenbestand waarvan wij niet weten tot welke familietak zij horen. Er staan dan op het adresetiket twee vraagtekens. Mocht u familiecode er wel op staan, dan verzoeken wij u toch om het gele formuliertje in te vullen, vooral met het oog op wijzigingen in uw naaste familiekring waarvan wij niet op de hoogte zijn. Misschien is geadresseerde verhuisd of zelfs overleden, in dat geval onze oprechte deelneming.

Vriendelijk verzoek om het Andringa gezinskaartje overzicht duidelijk en nauwkeurig in te vullen en z.s.m. op te sturen naar de Andringa Stichting t.a.v. Mw. Tsjikke Andringa, Leeuwerikstraat 5, **9269 NB VEENWOUDEN** (of per e-mail: andringastichting@hetnet.nl)

NB: Er zijn adressen in ons bestand van Andringa's die liever geen ASN ontvangen, dat proberen wij in het adressenbestand bij te houden, indien u ook daarna adreswijzigingen (met oud & nieuw adres) blijft doorgeven.

Mits niet gedaan, graag het gele gezinskaartje uit ASN 54 alsnog invullen.

Wie wil ons de komende tijd helpen om enkele pagina's met familiegegevens uit beide Andringa boeken te digitaliseren en te koppelen aan nieuwe informatie? Het gaat dus om stukken tekst zeer nauwkeurig over te typen en/of bij te werken in een Word bestand. Denk daarbij vooral aan eigen familietakken en/of aan andere gedeelten. Ons doel is te zijner tijd om, indien realiseerbaar, al die teksten te verwerken tot een derde Andringa boek.

Neem voor meer informatie contact op met familiearchiefbeheerder Tsjikke Andringa.

Diverse Andringa's hebben inmiddels hulp aangeboden om te helpen met het digitaliseren van teksten (zie bovenstaande oproep). Een enkeling is al bezig, er is nog meer hulp nodig!

Alle Andringa boeken deel 1 zijn recentelijk uitverkocht, toch is er nog regelmatig vraag naar.

Ligt er een ongebruikt exemplaar bij u thuis en/of heeft u onlangs eentje uit een nalatenschap geërfd, die door u ter beschikking gesteld wordt, dan horen wij dat graag!

INHOUDSOPGAVE

Andringa Stichting adressen	pag. 2
Enkele mededelingen en informatie 10 ^e familiedag	pag. 3
Gedichtjes Herman en van de Bestuurstafel	pag. 4
Financiën	pag. 6
1944 - Was mijn moeders actie een verzetsdaad?	pag. 7
Oorlogsherinneringen door Wopke Andringa	pag. 9
Informatie Andringa Familiedag in Leeuwarden	pag. 14 e.v.
Schatten in een schuurtje ...	pag. 17
Schilderijen Martinus v.A. inspireerden dichteres	pag. 19
Ontmoetingen met Andringa's – 20 –	pag. 20
Ontwikkeling digitalisering boeken	pag. 26
Actualiseren familiegegevens, enz.	pag. 26
Inhoudsopgave	pag. 27
Andringa boekbestellingen en kalenders	pag. 28

Andringa - publicaties

De Andringa familieboeken en Andringa kalenders zijn te bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken naar:

Andringa Stichting, Waterlelie 5 te Kollum
Postgirorekening nr. 99008 onder vermelding van: Bestelling
.. x boek deel 1 en/of .. x boek deel 2 en/of .. x kalender.
Noteer duidelijk uw naam en adres op betalingsbewijs.

Na ontvangst van het bedrag krijgt u het bestelde thuis gestuurd.

Persoonlijk boeken of kalenders afhalen en betalen mag ook, maar laat dit dan even van te voren weten aan:

Mw. Ida Okx - Andringa, Soolstede 3, 8426 AV Appelscha
Tel. 0516 – 431453 (of 06 – 10 33 52 87)

Kosten van de publicaties:

Andringa Boek deel 1 (1985) UITVERKOCHT	€ 40,00
Andringa Boek deel 2 (1996) (LET OP ACTIEPRIJS)	€ 15,00
Engelse versie (korte samenvatting bij deel 1)	€ 20,00
(Bij bestudering van deel 2 is deel 1 nodig als naslagwerk)	
Andringa KUNST verjaarskalender NU per stuk	€ 7,50
Kalender - 3 exemplaren (LET OP ACTIEPRIJZEN)	€ 20,00
“Fryske Ferskes” poëzieboekje door Sjoerd Andringa	€ 7,50
Verzendkosten per boek in Nederland	€ 6,75
(nieuw tarief TNT post voor pakket post)	
Verzendkosten per kalender in Nederland	€ 3,00
(indien toelevering via normale brievenbus mogelijk is)	